

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИ ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта. Географія
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «**Методи географічних досліджень**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **01 Освіта/Педагогіка** спеціальності **014 Середня освіта**, предметної спеціальності **014.07 Середня освіта. Географія**, освітньої програми «**Географія**».

Укладач: Салюк Мар'яна Романівна, доцент, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

протокол № 11 від «25» червня 2021 р.

Завідувач кафедри Поп С.С.

Схвалено методичною комісією географічного факультету

протокол № 8 від «29» червня 2021 р.

Голова методичної комісії Потіш Л.А.

© Салюк М.Р., 2021 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	3	3
Кількість модулів – 2	Семестр:	
	V	V
Тижневих годин для денної форми навчання:	Лекції:	
аудиторних – 3	36 год.	10 год.
самостійної роботи студента – 3	Практичні (семінарські):	
	24 год.	8 год.
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усний	Самостійна робота:	
	60 год.	102 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Методи географічних досліджень**» є надання студентам базових знань з організації природно-географічних досліджень, основних методів їх проведення та використання в конкретних умовах, а також розкрити теоретичні положення дисципліни, розвинути практичні навички методики географічних досліджень з основних галузей географічних наук – комплексної фізичної географії (геолого-геоморфологічних наук, ґрунтознавства, метеорології, кліматології, гідрології, конструктивної географії, ландшафтознавства тощо) та комплексної соціально-економічної географії (суспільної географії, регіональної географії, економічної, політичної географії тощо).

Завдання курсу:

- оволодіння науково-методологічною базою курсу, з наступним закріплення на практичних заняттях та польових дослідженнях;
- розуміння теоретичних і практичних аспектів проведення природно-географічних досліджень;
- розуміння особливостей комплексних географічних досліджень з метою раціонального використання природних умов і ресурсів;
- оволодіння методикою проведення польових географічних досліджень;
  - розуміння методики дослідження компонентів природних комплексів, господарств, населених пунктів, регіонів;
  - демонструвати отримані знання в географічних, геологічних, ґрунтознавчих, соціально-економічних та екологічних дослідженнях.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 7. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ПК 1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ПК 2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ПК 3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.

ПК 4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.

ПК 5. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Методи географічних досліджень**» є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми “Географія”:

ОК 2.1 “Загальне землезнавство”;

ОК 2.2 “Геологія загальна та історична”;

- ОК 2.4 “Метеорологія та кліматологія”;
 ОК 2.5 “Загальна гідрологія»;
 ОК 1.9 “Картографія і ГІС”;
 ОК 2.3 “Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів”;
 ОК 2.6 “Геоморфологія та палеогеографія плейстоцену”;
 ОК 1.10 “Основи екології і екологія людини”;
 ОК 2.16 “Вступ до фаху за спеціальністю Середня освіта (Географія)”.
 ОК 2.11 “Основи суспільної географії”.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми “Географія” вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (РН):

Програмні результати навчання	Шифр РН
<i>Знає</i> основні історичні етапи розвитку предметної області.	РН 1
<i>Уміє оперувати</i> базовими категоріями та поняттями спеціальності.	РН 5
<i>Знає</i> та <i>розуміє</i> основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки.	РН 13
<i>Пояснює</i> просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.	РН 14
<i>Описує</i> основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.	РН 15
<i>Формує</i> в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування друкованою і цифровою картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.	РН 17
<i>Застосовує</i> базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.	РН 18
<i>Уміє</i> характеризувати природні ландшафти і регіони, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).	РН 19
<i>Розуміє</i> глобальні суспільно-географічні процеси, <i>вміє</i> складати характеристики населення світу, секторів і галузей світового господарства.	РН 20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Методи географічних досліджень»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
У процесі вивчення дисципліни студент повинен знати термінологію, поняття та основні положення курсу, а також володіти теоретичними основами системи географічних наук.	РН 1, 5
Знати методи і методіку організації та проведення географічних досліджень в різних умовах; організацію, форми та етапи польових географічних досліджень.	РН 13
Знати методи дослідження наук фізико-географічного циклу та особливості проведення комплексних прикладних географічних досліджень. Знати методи дослідження наук соціально-економіко-географічного циклу.	РН 13, 15
Володіти методикою польових географічних досліджень; складати польові карти (загальногеографічні, геоморфологічні, ґрунтознавчі, соціально-економічні), графіки, діаграми.	РН 24
Уміти організувати природно-географічні дослідження із використанням інформаційних технологій та геоінформаційних моделей.	РН 18

Працювати із статистичними матеріалами, результатами комплексу географічних досліджень, аналізувати природно-географічні та соціально-економічні явища, складати картографічні твори.	PH 18, 19, 20
---	---------------

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методами навчання є: словесні (лекція, пояснення, бесіда, розповідь), практичні (практична робота), наочні методи (ілюстрації, демонстрації).

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- поточне опитування;
- модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- усне опитування на практичних роботах;
- залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування на практичних заняттях, виконання самостійної роботи.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота з тем змістовного модуля.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік у формі усної перевірки знань.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	CP	45	100
10	10	10	10	15		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	CP	45	100
10	10	10	10	15		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	4	40	4	40
Презентація			1	15
Реферат	1	12		
Модульна контрольна робота	1	45	1	45
Разом	9	100	9	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «**Методи географічних досліджень**» проводиться двічі на семестр, згідно розкладу модульних контролів визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за практичні роботи та самостійну роботу.

Структура модульної контрольної роботи № 1 – це 7 тестових завдань та 2 теоретичні запитання, які дають можливість оцінити навчальні досягнення студента. Кожна правильна відповідь тесту оцінюється у 3 бали, неправильна – 0 балів (разом 21 бал). Якісне виконання теоретичного запитання оцінюється у 12 балів (разом 24 бали). Максимальна кількість балів одержаних під час контрольної роботи становить 45.

Виконання модульної контрольної роботи № 2 передбачає надання відповідей на 3 теоретичні питання, за правильну і якісну відповідь на які студент може отримати максимально по 15 балів за кожне. Загальна сума балів за модульну контрольну роботу № 2 становить 45. Причому враховується повнота викладу матеріалу, його логічна послідовність, структурність, акуратність оформлення роботи, тощо.

Критерії оцінювання модульного циклу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка: національна та ECTS	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно А	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
82-89	Добре В	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою
74-81	Добре С	Студенту розкрив теоретичні питання, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
64-73	Задовільно D	Студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
60-63	Задовільно E	Студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі.
35-59	Незадовільно FX	Студенту не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незадовільно F	Студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Студент, який не з'явився на модульну контрольну роботу (з поважних причин, підтверджених документально) має право повторно пройти контроль. Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці (менше зазначеної в п.5), проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Під час другого модульного підсумкового контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може

бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі, якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає залік за всією програмою навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «**Методи географічних досліджень**» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю усна. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то залік може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів.

Якщо студент за результатами підсумкового модульного контролю набрав 60 і більше балів, а на заліку отримав менше 60 балів, то викладач має право з метою з'ясування повноти оволодіння програмою дисципліни, сформованості умінь та навичок, поставити додаткові питання в межах програми навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем з врахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання. Причому під час відповіді враховується повнота розкриття питань; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; логіка викладення, культура мови; аналітичні міркування, уміння робити порівняння і висновки.

Критерії оцінювання підсумкового контролю доводяться до відома студентів на першому занятті.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальнонаукові методи.

Методи соціально-економіко-географічних та прикладних досліджень.

Тема 1. Теоретичні і методологічні основи географічних досліджень. Система географічних наук. Система фізико-географічних наук. Система економіко-географічних наук. Комплекс географічних наук. Історія розвитку методів географічних досліджень. Етапи розвитку методів географічних досліджень.

Тема 2. Принципи та методи наукового пізнання у географії. Класифікація методів у географічній науці. Основні методологічні принципи наукового дослідження. Класифікація методів географічних досліджень: За рівнем наукового дослідження. За загальним методом пізнання. За об'єктом і предметом дослідження. За часом виникнення.

Тема 3. Опис як основний метод в географії. Коротка історія географічних описів. Сучасні види географічних описів. Порівняльно-географічний опис. Його застосування у різних галузях географічної науки.

Тема 4. Математичні та картографічні методи у географії. Коротка історія математизації географії. Напрямки застосування математичних методів. Математико-картографічне моделювання. Історія картографічного методу у географії. Застосування картографічного методу у сучасній географії. Картографування природи як метод наукового дослідження. Етапи і процеси картографування. Легенди карт. Генералізація на картах природи.

Тема 5. Дистанційні методи та геоінформаційні системи. Аеро- і космознімки в географії. Дешифрувальні методи дослідження. Класифікація та види знімачів. Види аерофотознімання. Сучасні напрямки аерокосмічних досліджень. Геоінформаційні системи і моделювання відображення географічних явищ. ГІС як засіб формування, збереження та оновлення географічної інформації.

Тема 6-7. Методи наукового дослідження в соціально-економікогеографічних дослідженнях. Основні принципи соціально-економічної географії. Зміст і завдання соціально-економікогеографічних досліджень. Спеціальні методи у суспільній географії. Спеціальні методи дослідження у соціально-економічній географії.

Тема 8. Комплексні прикладні дослідження географічної науки. Методика дослідження для потреб містобудування. Охорона природи: основні методи застосування у цих напрямках досліджень. Методика географічних досліджень у рекреації. Ботанічне спорядження, типи і розділи геоботанічних робіт, етапи геоботанічних робіт.

Змістовий модуль 2. Методи міжгалузевих природничо-географічних дисциплін.

Тема 9. Організація і методика проведення польових географічних досліджень. Етапи науково-дослідних робіт. Організаційні форми географічних досліджень. Етапи збирання та зберігання інформації. Ведення польової документації. Польова географічна карта. Основні етапи (періоди) ПГД.

Тема 10. Методи і методика геоморфологічних досліджень. Особливості наукових геоморфологічних досліджень. Застосування різноманітних методів при геоморфологічних дослідженнях. Характеристика методів геоморфологічних досліджень. Вибір методів при фундаментальних геоморфологічних дослідженнях. Прикладні геоморфологічні дослідження. Палеогеоморфологічний аналіз території.

Тема 11-12. Морфологічна основа ландшафту. Методи вивчення геології рельєфу. Зміст і значення польових морфологічних досліджень шляхи використання їх результатів. Форми і методи польових геоморфологічних досліджень. Форми: - стаціонарні, експедиційні методи: - візуальні, інструментальні.

Тема 13. Характеристика методів ґрунтознавчої науки. Організація і особливості проведення ґрунтознавчих досліджень. Загальногеографічні та конкретнонаукові методи у ґрунтознавстві. Лабораторні дослідження ґрунтів. Завдання польових ґрунтових досліджень та основні методичні прийоми досліджень ґрунтів. Польовий етап ґрунтових досліджень. Методи зйомки ґрунтів по профілю. Метод зйомки ґрунтів на площадках. Робота на профілях. Робота на площадках опису ґрунтів. Заповнення бланку опису.

Тема 14. Методи гідрологічних, кліматологічних і метеорологічних досліджень досліджень. Специфічні умови та методика проведення гідрологічних досліджень. Етапність проведення гідрологічних досліджень. Загально географічні методи гідрологічних досліджень. Методи гідрологічних досліджень річки, озера, болота і ґрунтових вод ландшафту. Вивчення ґрунтових вод, гідрологічне дослідження річки. Особливості проведення та методика кліматичних досліджень. Мікрокліматичні спостереження. Зміст і програма мікрокліматичних спостережень. Обробка матеріалів спостережень.

Тема 15. Методи ландшафтних та геоекологічних досліджень. Місце ландшафтознавства в системі географічних наук. Ландшафтознавче картографування як метод дослідження. Особливості та структура ландшафтних досліджень. Стаціонарні та напівстаціонарні ландшафтні дослідження. Комп'ютеризація польових досліджень. Методи геоекологічних досліджень.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: <i>денна</i>					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
5-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Теоретичні і методологічні основи географічних досліджень.	6	2				4
Тема 2. Принципи та методи наукового пізнання у географії. Класифікація методів у географічній науці.	8	2	2			4
Тема 3. Опис як основний метод в географії.	8	2	2			4
Тема 4. Математичні та картографічний методи у географії.	10	4	2			4
Тема 5. Дистанційні методи та геоінформаційні системи.	8	2	2			4
Тема 6-7. Методи наукового дослідження в соціально-економікогеографічних дослідженнях.	10	4	2			4
Тема 8. Комплексні прикладні дослідження географічної науки.	7	2	1			4
Модульна контрольна робота	3		1			2
Разом за модуль	60	18	12			30
Модуль 2						
Тема 9. Організація і методика проведення польових географічних досліджень. Етапи науково-дослідних робіт.	11	4	2			5
Тема 10. Методи і методика геоморфологічних досліджень.	9	2	2			5
Тема 11-12. Морфологічна основа ландшафту. Методи вивчення геології рельєфу.	11	4	2			5
Тема 13. Характеристика методів ґрунтознавчої науки.	8	2	2			4
Тема 14. Методи гідрологічних, кліматологічних і метеорологічних досліджень.	11	4	2			5
Тема 15. Методи ландшафтних та геоекологічних досліджень.	7	2	1			4
Модульна контрольна робота	3		1			2
Разом за модуль	60	18	12			30
Разом за семестр	120	36	24			60

(заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	Форма навчання: <i>заочна</i>	
	у тому числі	
	с	г

		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
5-й семестр						
Тема 1. Теоретичні і методологічні основи географічних досліджень.	5	0,5	0,5			7
Тема 2. Принципи та методи наукового пізнання у географії. Класифікація методів у географічній науці.	5	0,5	0,5			7
Тема 3. Опис як основний метод в географії.	7	0,5	0,5			7
Тема 4. Математичні та картографічний методи у географії.	8	0,5	0,5			7
Тема 5. Дистанційні методи та геоінформаційні системи.	5	1	1			7
Тема 6-7. Методи наукового дослідження в соціально-економікогеографічних дослідженнях.	7	1	1			11
Тема 8. Комплексні прикладні дослідження географічної науки.	7	1	0,5			7
Тема 9. Організація і методика проведення польових географічних досліджень. Етапи науково-дослідних робіт.	7	1	0,5			7
Тема 10. Методи і методика геоморфологічних досліджень.	7	0,5	0,5			7
Тема 11. Морфологічна основа ландшафту. Методи вивчення геології рельєфу.	5	1	0,5			7
Тема 12. Характеристика методів ґрунтознавчої науки.	5	0,5	0,5			7
Тема 13. Методи гідрологічних досліджень.	7	0,5	0,5			7
Тема 14. Методи кліматологічних і метеорологічних досліджень.	6	0,5	0,5			7
Тема 15. Методи ландшафтних та геоекологічних досліджень.	7	1	0,5			7
Разом за семестр	120	10	8			102

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Методика вивчення документів як джерел географічної інформації.	2	0,5
2	Методика соціологічного опитування в географії. Методика анкетування.	2	0,5
3	Кількісні методи в географії, метод бального оцінювання.	2	1
4	Методика дослідження компонента територіально-виробничого комплексу.	2	1
5	Методика дослідження населеного пункту (міста). Методи суспільно-географічних досліджень.	4	1
6	Етапи географічних досліджень. Складання плану ПГД	2	1

7	Морфометричні методи вивчення рельєфу. Методи і методики геоморфологічного аналізу рельєфу. Аналіз геоморфологічних карт, порівняння їх з геологічними.	2	1
8	Характеристика методів ландшафтних та геоecологічних досліджень. Методика побудови ландшафтних карт. Ландшафтне профілювання.	4	1
9	Характеристика водного об'єкту за топографічною картою. Визначення морфометричних і фізико-географічних характеристик ріки та її басейну. Кількісні характеристики річкового стоку.	4	1
Разом		24	8

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Традиційні методи географічних досліджень (порівняльно-описовий, картографічний, історичний).	2	4
2	Нові методи географічних досліджень: аерометоди, геофізичні, геохімічні.	2	4
3	Найновіші методи географічних досліджень (космічні, математичні, моделювання).	2	4
4	Зміст і завдання польових геологічних досліджень. Яка і як ведеться польова документація при геологічних дослідженнях.	3	4
5	Завдання польових геоморфологічних досліджень. Форми польових геоморфологічних досліджень.	2	4
6	Методи зйомки рельєфу, розкрийте їх суть.	3	4
7	Значення геоморфологічних досліджень для ландшафтознавства.	2	4
8	Мета і завдання мікрокліматичних спостережень. Програма мікрокліматичних спостережень.	3	4
9	Способи організації мікрокліматичних досліджень. Обладнання опорної станції і види мікрокліматичних спостережень.	3	4
10	Стаціонарна мікрокліматична зйомка. Підготовка до мікрокліматичних спостережень: зміст і форми робіт.	2	4
11	Накресліть програму, завдання і значення гідрологічних досліджень.	2	3
12	Загальну схему гідрологічних досліджень річки. Способи визначення швидкості течії річки.	3	4
13	Подайте зміст звіту про дослідження ґрунтових вод.	2	4
14	Завдання польових ґрунтових досліджень. Загальні (основні) і спеціальні методичні прийоми дослідження ґрунтів.	2	4
15	Метод зйомки ґрунтів по профілю. Зміст бланку ґрунтового опису.	2	4
16	Види ґрунтових розрізів. Їх значення для наукових і прикладних цілей.	2	3
17	Способи визначення проективного покриття рослин (зімкнутості крон): окомірно, сіточкою Раменського. Розкрийте їх зміст.	3	4
18	Ландшафт і його морфологічні одиниці, як об'єкти польового дослідження.	2	3
19	Польовий період комплексних фізико-географічних досліджень.	2	4
20	Прикладні ландшафтні дослідження: зміст і завдання.	2	3
21	Етапи прикладних ландшафтних досліджень (за А.Г.Ісаченко):	2	4

	інвентаризаційний, оціночний, прогнозний, рекомендаційний.		
22	Становлення ландшафтного картографування.	2	3
23	Місце ґрунтознавства в системі географічних наук.	2	3
24	ГІС як засіб формування, збереження та оновлення географічної інформації.	2	4
25	Генералізація на картах природи. Створення серій карт природи.	2	4
26	Кліматичні (метеорологічні) спостереження на території України	2	4
27	Дослідження гідрологічних об'єктів в Україні	2	4
	Разом	60	102

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби:

- дидактичні матеріали (електронний варіант лекцій, комплексні контрольні роботи; презентації тощо);
- технічні пристрої (мультимедійні апарати, стенди, моделі), для пред'явлення дидактичного матеріалу;
- *Інформаційні технології та засоби онлайн навчання*: прикладні програми (MS Office 2010, MS Windows XP), система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

Обладнання:

- прилади і матеріали лабораторії ґрунтознавства, лабораторії метеорології і геофізики, кабінету геології, лабораторії геодезії та ГІС.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу / Навчально-методичний посібник // К. А. Немець, Л. М. Немець. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 172 с.
2. Влах М. Р. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібн. для самостійної роботи студентів / М. Р. Влах, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2017. — 120 с.
3. Купач Т.Г., Дем'яненко С.О. Польові природничо-географічні дослідження територій: навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «географія» та «освіта». – К., 2017. – 80 с.
4. Методичні матеріали до виконання практичних робіт з курсу “Методи географічних досліджень” / М.Р. Салюк, – Ужгород : Видав. ДВНЗ “УжНУ”, 2020.–38 с.;

Допоміжна література

1. Архангельский А.М. Методика полевых физико-географических исследований / А.М. Архангельский. – М.: Висш. шк., 1972.
2. Багров Н. В. География в информационном мире: научное издание / Н. В. Багров. – К.: Либідь, 2005. – 181 с.
3. Мезенцев К. В. Методи дослідження в суспільній географії: традиції і новації / К. В. Мезенцев // Економічна та соціальна географія. – 2013. – Вип. 1(66). – С. 31- 42.
4. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту: місце і простір : Монографія у 2-х т. / Михайло Дмитрович Гродзинський. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2005. – т.2. – 503 с
5. Геренчук К.І. Польові географічні дослідження / К.І. Геренчук, Е.М. Раковська, О.Г. Топчієв. – К.: Вища школа, 1975. – 246 с.
6. Гродзинський М.Д. Методи геоекологічних досліджень. Навчальний посібник. / М.Д. Гродзинський, П.Г. Шищенко. – К.: Видав. центр “Київський університет”, 1999. – 243 с.
7. Коновалова Н.І. Методика соціальних та економіко-географічних досліджень: Навч. посіб. /

- Н.І. Коновалова. – Чернівці: Рута, 1998. – 87 с.
8. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії [підручник для студ. географ. спеціальностей вищих навч. закладів] / О. Г. Топчієв – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с.
  9. Позняк С.П., Красеха Є.Н., Кіт М.Г. Картографування ґрунтового покриву / С.П. Позняк, Є.Н. Красеха, М.Г. Кіт. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 500 с.
  10. Шаблій О.І. Математичні методи в соціально-економічній географії / О.І. Шаблій. – Львів: Сія, 1994. – 304 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Підручники для вивчення навчальної дисципліни:
<https://geomap.com.ua/uk-g6/741.html>
<http://resource.history.org.ua/>
<http://odessaedu.net/uk>
<http://esu.com.ua/search>
<http://ua.textreferat.com/referat-4528-1.html>
<http://geoswit.ucoz.ru/index/0-187>
http://pidruchniki.ws/12281128/geografiya/metodi_fizichnoyi_geografiyi
2. Освітні портали:
<http://geosite.com.ua/> Географічний портал.
https://lokschoo.io.ua/s14248/osvitni_veb-sayti
<http://osvita.org.ua>
<http://www.edu-ua.net>